

Що означає бути людьми слова?

ВОЙЧЕХ СУРУВКА

23 СІЧНЯ 2019

Коли я був у новіціаті, один із наставників попросив нас написати невеличке есе. На вибір було кілька тем, і зараз мені вже не вдається згадати, на якій саме я спинився. Але пам'ятаю щось інше: свій текст, безжально покреслений червоною ручкою. Побачити, як редакторське перо розправилося з плодом твоєї праці, – досвід, який може зламати найтвердішого письменника. Тоді раптом народжується прагнення сховати текст на дно шухляди й ніколи більше до нього не повертатися. І ці відчуття вже здіймалися в мені, аж над ними виникла інша, значно виразніша думка: я писатиму. Мене самого вона здивувала, бо ж нащо пхатися в письменники, якщо це, вочевидь, не найкраще в мене виходить. Критика здатна позбавити мотивації до подальшої праці, однак іноді саме після неї до приходить усвідомлення, що від писання не втекти.

Тоді я також зрозумів, що своє домініканське покликання хочу розвивати й у цьому напрямі. Ми проповідники, і письмо – це ще одна можливість проповідувати. Я доволі багато говорю – з амвона, у навчальній аудиторії, під час реколекцій – проте мої улюблені форми контакту зі світом це читання й писання. Утім, у новіціаті моя пригода зі словом невдовзі знову натрапила на перешкоди, які здавалися нездоланнями. Той перший імпульс – «я писатиму» – болісно вдарився об стіну бібліотеки.

Це було на першому році навчання. Перед вступом до ордену я не особливо перетинався з філософією, тому вже перший текст викликав у мене депресію. «Вступ до “Метафізики” Арістотеля» виявився нестерпним. Мій духовний організм відкинув прищеплене – моє серце ніколи не битиметься в ритмі томістичної філософії. Спустошений, я поділився з іншим наставником думкою покинути навчання та вступити до якогось іншого згромадження, де присвячують більше часу молитвам і вирощуванню моркви. Наставник не читав нотацій і не переконував лишитися, тільки дав мені невелику книжечку французької філософині Сімони Вейль. «Ще один філософ», – подумав я й сильніше зажурився.

Але сталося диво: Сімона Вейль переконала мене, що варто читати незрозумілі книжки. У «Заувагах про хороше використання шкільної освіти з погляду Божої любові» вона пише, що для християнської концепції навчання вкрай важливе те, що молитва ґрунтується на

зосередженні. Це спрямування до Бога всієї уваги, на яку тільки здатна душа. Якість зосередження визначально впливає на якість молитви. Ці тези відкрили переді мною цілковито нові перспективи. Вони принесли те саме визволення, що й ручка редактора. Якщо я хочу писати, то мушу шліфувати не тільки форму, а й зміст. Якщо я хочу писати про Бога, то мушу пізнати Його, а в цьому допоможе зосередження, виховане під час читання Плотіна й Гегеля. Сидіння над філософськими працями, до яких я більше й не повертався, стало для мене майстернею ремісника, який виробляє в собі навички митця. Важливе не те, чи ми блукаємо, а те, скільки уваги й сил докладаємо, аби вийти на правильний шлях.

Якщо я хочу писати, то мушу шліфувати не тільки форму, а й зміст. Якщо я хочу писати про Бога, то мушу пізнати Його.

Те невеличке есе французької філософині відкрило мені очі на зв'язок між словом і Словом. Працювати зі словами означає тренувати зосередження, яке потім допомагає нам зрозуміти теологію. Про це говорить і німецький теолог Карл Ранер. Я випадково натрапив на його статтю «Християнин і поезія» в той час, коли читав Сімону Вейль.

Карл Ранер звертає увагу на паралелі між утіленням Сина Божого і втіленням Слова Божого в людські слова. Господь не просто захотів прийняти людське тіло; як читаємо в конституції II Ватиканського собору «Dei verbum», через об'явлення невидимий Бог в надмірі Своєї любові «промовляє до людей як до друзів» і перебуває з ними, запрошуючи і приймаючи до спільноти з Собою (2). Наші слова – це посудини, нехай глиняні, але все-таки посудини, які наповнює Слово Боже. «У пересохлих земних джерелах людського слова, – писав Карл Ранер, – десь глибоко всередині б'є джерело вічності; у колючому куці людського слова палає вогонь вічної любові».

Німецький теолог замислювався про те, до яких слів має бути вразливий християнин, якщо прагне правильно сприйняти слово об'явлення Господнього. Які слова нам потрібно плекати в собі, щоб мати надію почути, зрозуміти й оселити у своєму серці слово Євангелія? Ідеться про слово, у якому міститься мовчазна таїна, що потрапляє в найпотаємніші глибини людського ества; про слово, яке єднає й у своїй скінченності стає втіленням безмежної таємниці. Як назвати таке слово? Це слово поетичне. Карл Ранер навіть наважується говорити про те, що «поетичне слово у своїй найглибшій суті – це передумова християнства». Справді велике

християнство і справді велика поезія внутрішньо споріднені.

**Людські слова – це простір, де втілюється об’явлення
Господнє, тому потрібно, щоб вони були
якнайвідповідніші, якнайкраще пристосовані до цього
покликання.**

Ці два тексти, прочитані на початку чернечого шляху, як і ручка редактора, визначили моє ставлення до Слова і до слів. По-перше, я усвідомив, що людські слова – це простір, де втілюється об’явлення Господнє, тому потрібно, щоб вони були якнайвідповідніші, якнайкраще пристосовані до цього покликання. У них не може бути місця для ненависті, образи чи наклепу; з іншого боку, їм потрібна якнайбільша формальна досконалість. Слова мають бути красиві як з етичного, так і з естетичного боку. По-друге, мені стало зрозуміло, що як форма, так і зміст слова вимагає від мене ненастанної праці й долання своїх обмежень. По-третє, я остаточно впевнився, що євангелізація – це проникнення Євангелія в конкретну культуру.

Що для мене означає бути людиною слова? Передусім – слухати Слово Боже, яке об’являється в людських словах. А ще – бути апостолом, який «глупотою проповіді» намагається донести до інших Господнє об’явлення. Нарешті, це бути ремісником, який повсякчас працює, шліфуючи слово людське.

Їдучи до новіціату, я взяв дві книжки. Звісно, Святе Письмо, але ще й Катехизм Католицької Церкви. Мені здавалося, що це слушно й побожно, бо ж із чого має черпати проповідник, як не зі Слова Божого й учення Церкви. Інстинктивно я відчував, що ці дві книжки містять найбільші слова, змісти й сенси, якими можна описати моє покликання. З дистанції проминулих років можу сказати, що не помилився. Озброєний цими двома книжками, я сів у нічний поїзд і разом з іще одним кандидатом поїхав до Познані. Перш ніж остаточно розпрощатися зі світом, ми вирішили зайти на ринок. І тоді я піддався спокусі. Ідеться не про пиво, якого ми, здається, таки випили, а про букіністичну крамницю, що трапилася на нашому шляху. Я зайшов туди, як миша на запах сиру в знаменитому американському мультфільмі, і – досі не знаю чому – купив іще одну книжку. Не пам’ятаю, чому вирішив узяти саме її, але невдовзі ми вже йшли до монастиря, а в моєму рюкзаку лежали «Вибрані вірші» Чеслава Мілоша.

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in
/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php on line **284**